

**"A study on the population education with Special
Reference to kachakhana village"**

To,

**The Department of Education
Chilarai College, Golakganj**

Guide By :-

Nitika Khetawat
Assistant professor,
Department of Education
Chilarai College, Golakganj

Submitted By:-

Baby Khatun
Roll No. UA-201-164-0017
Registration No. 20033675
Department of Education
Chilarai College, Golakganj

Topic-

“A study on the population education with Special Reference to kachakhana village”

To,

The Department of Education
Chilarai College, Golakganj

Guide By :-

Nikita Khetawat
Assistant Professor,
Department of Education,
Chilarai College, Golakganj

Submitted By:-

Baby Khatun
Roll No. UA-201-164-0017
Registration No. 20033675
Department of Education
Chilarai College, Golakganj

CERTIFICATE

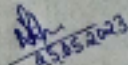
This is to certify that the project entitled, "**A study on the population education with special reference to kachakhana village**" is bonafied record of independent investigation done by **Baby khatun**, under my supervisor, submitted to the Department of Education, Chilarai College, Golakganj in partial fulfillment for the degree of Bachelor of Arts in Education and that the project has not preiviously formed the basis forthe award of any degree, diploma, Associate ship, Follow ship and my other title.

I wish her all success in life.

Date : 25.05.2023

Place : Chilarai College,

Golakganj

Supervisor

Nikita khetawat

Teacher in-charge

Department of Education

Chilarai College, Golakganj

DECLARATION

I miss **Baby Khatun**, hereby declare that this project work entitled, "**A study on the population education with Special reference to kachukhana village**" submitted by me under the supervision of ma'am **Nikita Khatawat**, Assistant Professor, Department of Education, Chilarai College is my original work. This project work entitled is done for the requirement of the B.A 6th semester at Chilarai College.

Date : 25.05.2023
Place: Chilarai College,
Golakganj

Name : Baby Khatun
Class : B.A 6th Semester
Roll No.: UA-201-164-0017
Registration No.: 20033675

ACKNOWLEDGEMENT

At the outset heartfelt gratitude and respect of highest order I must offer my acciaimed supervisor Nikita Khetawat,Assistant Professor of Department of Education, Chilarai College, Golakganj for her consistent inspiration and motivation, valuable suggestions and illuminating guidance at different stages throughout of my work, she is my source of motivation, It was a great pleasure for me to work under his supervision.

I express my gratitude to Tarani Kanta Biswas, Head of the Department and other faculty members for their valuable suggestions, encouragement and advice from the time to time which helped me a lot to enrich study.

I offer special thanks to my friends who helps me a lot in conducting the work of the study and to my respondents who spared their valuable time in the course of the study and their confidential information with me without which I could never been able to see the project in the from.

Date : 25.05, 2023

Baby Khatun

Place : Chilarai College, Golakganj

CONTENTS

CHAPTER-1

	<u>Page no</u>
1. Introduction	1 - 3
1.01 Need and importance of the Study.	4 - 5
1.02 Description of the Study area.	6 - 8
1.03 Objective of the Study.	9 - 10
1.04 The hypothesis.	
1.05 Delimitation of the Study.	11

CHAPTER-2

2.01 Meaning of the review of related literature.	12 - 13
2.02 Important of review of related literature.	14 - 15
2.03 Objective of review of related literature	16 - 17
2.04 Review of related literature or analysis of the reviews.	18 - 19

CHAPTER -3

3.01 Methodology.	20 - 21
3.02 Tools used for data collation.	22 - 24
3.03 Sources of data.	25 - 26

CHAPTER-4

Collection of Analysis and interpretation of the Data.	27 - 41
--	---------

CHAPTER-5

5.01 Major finding of the Study.	42 - 45
5.02 Suggestion.	46 - 49
5.03 Conclusion.	50 - 51

CHAPTER-1

1. (INTRODUCTION) - অঙ্গীকরণ :-

জনসংখ্যা শিক্ষা হৈছে অতীতক
 ঐতিহাসিক কার্যসূচী যাবৎ জৰিয়তে জনসংখ্যা
 বৃদ্ধিৰ ফলত উদ্ভূত হ'ব পৰা সমস্যা সমূহৰ
 বিষয়ে জনসাধাৰণক অজ্ঞান আৰু অচেতন
 কৰি মুক্তি পৰাৰে কোনো অৰ্গী সিদ্ধান্ত
 উপনীত হোৱাত সহায় কৰাৰ উপবিভাগ
 স্থান লাভ কৰা আৰু যৌন শিক্ষাৰ
 বিষয়ে জ্ঞান প্ৰদান কৰাৰ সহায় কৰে।

জনসংখ্যা শিক্ষাৰ সমস্যা
 নামকৰণ কৰোঁতা অষ্ট্ৰিয়ান নবেল জেজি-
 বার্দহনে (Nobel David Boardman) এই শিক্ষাৰ
 সমস্যা সম্বন্ধত কৰি কয় যে, "জনসংখ্যা
 শিক্ষাৰ জনসাধাৰণক বৰ্জিত জন্মৰ হাৰে
 সৃষ্টি কৰা সমস্যাৰ প্ৰকাশ আৰু ইয়াৰ
 প্ৰকৃতি ব্ৰহ্মসংগ্ৰহ কৰিবলৈ অক্ষম কৰে।
 দেশৰ উচ্চ-তম ন্যাযিকসকলে এই সমস্যাৰ
 জ্ঞান লাভ কৰে এই বাবেই অস্বাভাৱিক
 যাত্ৰা-ভেটনোকে জৰিয়তে নিজৰ পৰিচালনা
 ব্যক্তিৰ প্ৰতি লাভ কৰা কৰিব পাৰে।

জনসংখ্যা শিক্ষা হ'ল এনে এক শিক্ষা যি
 কামৰূপৰ দ্বাৰা দেশৰ জনসংখ্যাৰ-
 পৰিস্থিতি-
 সমস্যাৰ আৰু পৰিচালনা, সমাজ আৰু জাতীয়
 উন্নয়ন হাৰৰ উন্নয়ন সমস্যাৰ দ্বাৰা দুৰ্ভাগ্যজনক
 প্ৰকৃতি কৰিব পৰা যায়।"

1982 চনৰ প্ৰাচীৰ গৌৰৱ

বৰ্গী জাৰ্মান আৰ্থিক আৰু তত্ত্বাবধি
 বিষয়ত প্ৰধান অধ্যক্ষৰ বাবে জনসংখ্যা
 শিক্ষাৰ কাৰ্য্যকৰণ হাৰি বৰ্জিত। ইয়াৰ বিষয়বস্তু-

বহুস্থায়ী। অমৰ্শীতি বিজ্ঞান, পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান, গাণিত্য বিজ্ঞান, জীৱ বিজ্ঞান, মনোবিজ্ঞান, সামাজিক বিজ্ঞান, জনসংখ্যা অধ্যয়ন আদি বিভিন্ন বিষয়বোৰৰ অধ্যয়নৰ সূচীৰে জনসংখ্যা শিক্ষাৰ অধ্যয়নৰ বিষয়সূচী প্ৰস্তুত কৰা হয়।

জনসংখ্যা শিক্ষাৰ বাৰণী বিশ্ববাসীৰ মনত জপ হোৱাৰ যথেষ্ট দিন হোৱা নাই। 1940 চনত আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰ আৰু ছুইডেনৰ জনসংখ্যা উন্নয়ন কৰ্মী যৌৱাৰ পিছৰে পৰা জনসংখ্যা শিক্ষাৰ বাৰণী বিশ্ববাসীয়ে হৃদয়ঙ্গম কৰিছে। ভাৰোপৰি উন্নয়নশীল দেশ সমূহৰ 1950 চনৰ পৰা 1960 চনৰ ভিতৰত জপ হাৰ আৰু মৃত্যু হাৰ কমি যৌৱাৰ ফলত উন্নয়নশীল আৰু অহা জনসংখ্যাৰ বৃদ্ধিয়ে সমগ্ৰ বিশ্বৰ জনসংখ্যা বৃদ্ধি কৰাৰ ফলত উদ্ভূত হ'ব পৰা সমস্যা-সমূহ মোহোৱা কৰাৰ উদ্দেশ্যে জনসংখ্যা শিক্ষাৰ কথা ভাবা হৈছে। যদিও আঁচনি-সমূহ ফল-প্ৰসূত্বতঃ প্ৰয়োজন হোৱা দেখা নাযায়। য'ৰ ফল-প্ৰাপ্তবস্তুক্ষকৃষ্ণ সকলে পৰিষ্কাৰাগত শিক্ষাৰ প্ৰতি বেটুকৈ মনোযোগী। আমাৰ ভাৰতবৰ্ষৰ সমূহৰ কথা চিন্তা কৰিলেই দেখা যায় যে পৰিসংখ্যাগত, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক, বাস্তবিক বাৰণী সমূহ সমাজৰ ব্যক্তি-

সকলৰ জন্মদিয়াৰ সন্মত বৃদ্ধি কৰে ।
 যিৰ সন্মত পাবিহান সম্বন্ধে ডাঙৰ আৰু
 শিশুৰ সন্মত অধিক হোৱা দেখা যায় ।
 গতিকে জন্মৰ শৰ কমেও পাবিহানৰ
 আশ্ৰয়ৰ উন্নতি কৰা পাবিহান
 অনুন্নত হোৱা কৰা উচিত শিক্ষা দিয়াৰ
 বাবে জনসংখ্যা শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা
 আছে পাবিহে ।

1.01. Need and importance of Study

(অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব আৰু গুৰুত্ব):-

জনসংখ্যাৰ দিশে আমাৰ দেশ ভাৰতৰ
 পশ্চিমীয়া ভিতৰতে দ্বিতীয় জনবহুল দেশ।
 2011 চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি আমাৰ
 দেশৰ জনসংখ্যা হ'ল- 1,21,01,93,422 জন
 আৰু আমাৰ ৰাজ্য সমগ্ৰ জনসংখ্যা
 হ'ল- 3,11,69,292 জন আনেকৈ যদি সমগ্ৰ
 জনসংখ্যা বৃদ্ধি হৈ থাকে তেন্তে সমগ্ৰ
 মীনুৰ অধিন সমস্যাৰে ভুৱা গৈ থাকিব
 লাগিব। আৰু ভাৰত বিশ্বৰ অৰ্থনৈতিক জন-
 সংখ্যা অকা দেশ হিচাপে গণ্য হৈছে।
 জনসংখ্যা বিশ্লেষণ এক বিশ্বকাপী হোৱা
 সমস্যা আৰু ভাৰতৰ দৰে দেশত অৰ্থ-
 সমস্যাই ভয়াবহ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে।
 জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ আৰু জনসংখ্যাক মানৱ
 সমস্যাৰ স্বৰূপে গঢ়ি উলিয়াব বাবে সমস্যা
 বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ দেশতো গুৰুত্ব
 বহুবে 11 জুলাই তাৰিখে বিশ্ব জনসংখ্যা
 দিবস পালন কৰা হয়। জনসংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ
 গুৰুত্ব আৰু গুৰুত্ব আৰু গুৰুত্ব আৰু গুৰুত্ব
 অৰ্থ দিবস উদযাপন কৰা হয়।

জনসংখ্যা পৰিস্থিতি অৰ্থাৎ জন,
 অৰ্থ আৰু জীৱনৰ অন্যান্য দিশবোৰ
 আৰু সমস্যা হৈ আছে। উচ্চ জনসংখ্যা
 আৰু নিম্ন জীৱনৰ বাবে জনসংখ্যা
 ক্ষেত্ৰত বৃদ্ধি গাইছে। ইয়াৰ ফলত
 দেশৰ অৰ্থনীতি, জীৱনৰ আৰু কল্যাণৰ
 ক্ষেত্ৰত গুৰুত্ব আৰু গুৰুত্ব বিস্তাৰ কৰিছে।

মেনে. কল্পৰ হাৰ কমাওঁলৈ পৰিষ্কাৰ পৰি-
 কল্পনা তাঁচনিৰ ভাৱে-প্ৰয়োজন কৰি
 তাঁচনিৰ মৌল্যেদি ভাৱনিক পৰ্জনিকোণ
 ব্যৱহাৰৰ মৌল্যেদি মে কল্প নিষ্কৰণ কৰিব
 পাৰি তাৰ বিষয়ে অক্ষয়তা পাড়ি তোলে।
 দেশত বিবাহিত সকলৰ আৰু কল্পনিষ্কৰণ
 কাৰ্যসূচী-প্ৰহণ কৰি বৰ্ষিত জনসংখ্যা
 বোৰ কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে। কিন্তু
 উৰিষ্যাৰ প্ৰকল্পৰ আৰু জনসংখ্যা শিক্ষা
 প্ৰদানৰ কোনো কাৰ্যকৰী ব্যৱস্থা লোৱা নাই।
 মিলেই-ভাৱিৰ শিশু কাইলৈ শিশু-সং-
 হৰ পাঠকে আশ্মি শিশু সকলৰ বাবে
 অৰুৰে পৰা জনসংখ্যা শিক্ষাৰ কাৰ্যসূচী-
 প্ৰহণ কৰিব লাগে। তেতিয়াহে তেওঁলোকে
 জনসংখ্যা শিক্ষাৰ সমস্যা উৰ্দ্ধলগবে-
 নতুন প্ৰকল্পক নিশ্চিত কৰি জনসংখ্যা
 সমস্যাবোৰৰ সতি আৰ্থিক মনোভাৱ
 পাড়ি উৰিষ্যাতে তেওঁলোকৰ পৰা জন-
 সংখ্যা বৃদ্ধিৰ সতি দামিষ্ট্ৰীল তাঁচলণ
 প্ৰদৰ্শন কৰিব।

বৰ্তমান সমস্যা জনসংখ্যা-
 শিক্ষাৰ গুৰুত্ৰ-সহকাৰে উপলব্ধি কৰা
 হৈছে যে কৰি শিক্ষাই-সমাজৰ
 সকলো লোকৰ লোকৰ জীৱন স্থাপনৰ
 মানদণ্ড উন্নীত কৰিব পাৰে। কৰি শিক্ষাই
 সমাজৰ ধনী-দুখীয়াৰ আৰু ব্যৱহাৰ
 লোহোৱা কৰিব পাৰে। দৰিদ্ৰতা, নিৰক্ষৰণ,
 উচ্চতা-ভাৱে-স্বাস্থ্য-সীলতা হৈছে জনসংখ্যা
 বৃদ্ধিৰ কাৰণ।

1.03. Objectives of the study

(অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য) :-

কাচখানা গাউন লোকৰ জনসংখ্যা শিক্ষাৰ স্থিতি আৰু স্নাতকোত্তৰ আৰু এই স্নাতকোত্তৰ শিক্ষাৰ উপৰত গুৰু কৰি কি পৰিস্থিতি শিক্ষাৰ পৰিৱৰ্তন হয় তাক অনুসন্ধান কৰা হোৱেই এই অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য।

এই স্নাতক উদ্দেশ্যৰ লগত জড়িত কিছুমান আনুসঙ্গিক বিষয় তলত উল্লেখ কৰা হ'ল -

- (i) কাচখানা গাউন লোকসকলৰ শিক্ষাগত পৰ্যায়ৰ বিষয়ে বুধ লোৱা।
- (ii) কাচখানা গাউন লোকসকলৰ জনসংখ্যা শিক্ষাৰ স্থিতি আৰু স্নাতকোত্তৰ অধ্যয়ন কৰা।
- (iii) এই স্নাতকোত্তৰ জনসংখ্যা শিক্ষাৰ দিশৰে সিদ্ধান্ত আৰু কাৰণ নিৰ্ণয় কৰা।
- (iv) সাংস্কৃতিক আৰু আৰ্থিক সমাজ প্ৰৱৰ্ত্তনৰ যিবিলাক কাৰকে এই স্নাতকোত্তৰ বিহীন জনসংখ্যাৰ শিক্ষাৰ হতাশাত অনুভৱ হৈ আছে সেই কাৰণবোৰ নিৰ্ণয় কৰা।
- (v) কাচখানা গাউন লোকসকলক বৰ্তমানৰ জনসংখ্যাৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ অৱস্থা কৰোৱা।

(iii) এই গাউন বিভিন্ন অঞ্চলীয় লোক-
 কাল চৰকাৰৰ কাৰ্য্যকৰণৰ লগত জড়িত বিভিন্ন
 গাঁৱনি লোক আৰু আইন অমূলক আদি কামত
 বাগে সন্নিৱেশন হয় ।

1.05 :- Delimitation of the study
(অধ্যয়নৰ সীমা নিৰ্ধাৰণ) :-

বিষয় বা অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতা স্থানমতে
সাধাৰণতে প্ৰস্তাৱিত বিষয়টোৰ বাবে
কেলেবুৰা ধৰণৰ সীমাবদ্ধতা বাঢ়ি দিয়া হৈছে
সেইটোক বুজায়। সমস্যাৰ নাটকীয় বাবে
প্ৰত্যেকটা কাৰ্যত একটো বিষয় বিশদভাৱে
'আমৰি' 'শোৱা' সৰুৰ 'নহয়'। সেয়েহে
প্ৰত্যেকটা কাৰ্যত কিছু কিছু দিশত সীমাবদ্ধতা
কৰি শোৱা হয়।

প্ৰস্তাৱিত অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতাৰ
বিষয়ে কিছু দিশত সীমাবদ্ধতা অৱলম্বন
কৰিছে সেই সমস্যা তলত দিয়া হ'ল -

প্ৰস্তাৱিত অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতাৰ
বিষয়ে কিছু দিশত সীমাবদ্ধতা অৱলম্বন
কৰিছে সেই সমস্যা তলত দিয়া হ'ল -

- (i) সেই অধ্যয়ন কেৱল কাচখানা-পাৰ্টৰ
স্বাক্ষৰে সীমাবদ্ধ।
- (ii) সেই অধ্যয়ন কেৱল কাচখানা-অঞ্চলৰ
স্বাক্ষৰে কেৱল অধ্যয়নৰ
কৰাৰ স্বাক্ষৰে সীমাবদ্ধ।

CHAPTER-2

2. Review of the Related literature

(বিষয়বস্তু হ'ল অধ্যয়ন-সম্বন্ধী সাহিত্য পুনৰীক্ষণ)

2.01. Meaning of the Review of Related literature.

(বিষয়বস্তু হ'ল অধ্যয়ন-সম্বন্ধী সাহিত্য পুনৰীক্ষণৰ অর্থ)

কোনো অৰ্থ সাহিত্য বা অধ্যয়ন-সম্বন্ধী নিৰ্বাচন, উদ্দেশ্য নিৰ্বাচন আৰু লক্ষ্য-নিৰ্ণয়ৰ বাবে সাহিত্য পুনৰীক্ষণ (Review of the literature) হ'ল স্বল্প প্ৰতি-ৰূপ। স্বল্প সাহিত্যসম্বন্ধী সাহিত্যৰ বাবে সঠিক হোৱা বিষয়বস্তু নগত অধ্যয়ন-সম্বন্ধী সাহিত্য পুনৰীক্ষণ হ'ল একো নহয়। এই ধৰণৰ সাহিত্যৰ অধ্যয়ন সাহিত্যকে সঠিক হোৱা সাহিত্যৰ বাবে-অধ্যয়ন আহৰণ কৰাত সহায় কৰে।

বিভিন্ন পদ্ধতিৰ দ্বাৰা (Review of the related literature) ৰ বিভিন্ন অধ্যয়ন দিয়া হৈছে। তাৰে দুটাখন উল্লেখ কৰা হ'ল —

John W. Best ৰ স্তৰ (1930) 'A brief Summary of previous researches and the writing of recognized experts provide evidence that the researches in familiar with what is still unknown and untested.'

"Since effective Research must be based upon past knowledge, this step helps to eliminate the duplicated of what has been and provides useful hypothesis and helpful suggestion for significant in investigation."

J.B chatembere (1985) refers to the Review of related literatures and important part of the scientific approach carried out in all areas of scientific research whether in the physical natural or social science.

সাঁচিক প্ৰৱন্ধক প্ৰস্তুত বা
প্ৰস্তুত বিষয়বস্তুৰ লগত সন্মত
প্ৰতিষ্ঠাৰ গ্ৰহণ কৰা প্ৰস্তুত বা
বাঞ্ছনীয় ।

2.02 Importance of Review of Related literature (বিষয়বস্তু সৈতে সংশ্লিষ্ট অথবা সাহিত্য অধ্যয়ন অন্বায়িক সাহিত্য সমীক্ষা):

বিষয়বস্তু সৈতে সংশ্লিষ্ট অথবা সাহিত্য পুনর্বিবেচনা কৰাটো একশ্ৰেণীকৃত গৱেষণাৰ এক অন্বায়িক গৱেষণা। কাৰণ ইয়াক বা একশ্ৰেণীকৃত গৱেষণাৰ এক অংশ হিচাপে গণনা কৰিবলৈ লোৱা বিষয়বস্তুৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট অথবা অন্বায়িক উপৰত পূৰ্বতে কোনো গৱেষণা বা একশ্ৰেণীকৃত গৱেষণা কৰিছে, তেওঁ কি তথ্য সংগ্ৰহ কৰিছে, গৱেষণাৰ ফলাফল কি দাৰ্শনিক সেই বিষয়ে জানিবলৈ একশ্ৰেণীকৃত গৱেষণাৰ কাৰ্যত উপযোগী হোৱাৰ সম্ভাৱনা কৰিব। গতিকে একশ্ৰেণীকৃত বিষয়বস্তু সৈতে সংশ্লিষ্ট অথবা সাহিত্যৰ গৱেষণাৰ উদ্দেশ্য হৈছে একশ্ৰেণীকৃত বিষয়বস্তু সৈতে সংশ্লিষ্ট অথবা সাহিত্যৰ পুনর্বিবেচনা অন্বায়িক হিচাপে কৰা হ'ল।

(i) বিষয়বস্তু সৈতে সংশ্লিষ্ট অথবা সাহিত্যৰ পুনর্বিবেচনা একশ্ৰেণীকৃত একশ্ৰেণীকৃত বা অন্বায়িক হৈ তেওঁক গৱেষণাৰ কাৰ্যত উপযোগী হৈছে অথবা অথবা তথ্য সংগ্ৰহ কৰাৰ সম্ভাৱনা কৰে।

(ii) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে এককৰ্তা কৰ্তা
 জনক তেওঁৰ সাহিত্যৰ বিষয়ে বা তেওঁৰ
 সমস্যাৰ লগত জড়িত হ'লে কথা-বিত্তি
 গৱেষণা বা এককৰ্তা-বিষয়ে নিৰ্ভুল
 তথ্য যোগান দিব ।

(iii) কোনো গৱেষণা বা এককৰ্তা
 কাৰ্যৰ পৰিকল্পনা (Planning) আৰু পৰিচালনা
 কাৰ্যবহীন হ'ব তেওঁৰ এককৰ্তাৰ ।

(iv) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে গৱেষণা বা
 এককৰ্তা-বিষয়ৰ পৰা পোৱা তথ্য
 অনুসৰি নকল কৰাটো পৰিশৰ-কাৰ্যবহীন ।

(v) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে বিভিন্ন সমস্যাৰ
 বাবে তেওঁৰ যোগান দিব ।

(vi) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে এককৰ্তা-কৰ্তাৰ
 এককৰ্তাৰ অনুসৰি প্ৰাথমিক-কাৰ্য-
 গঠন কৰাটো সহায় কৰাৰ উপৰিও ইয়াৰ
 নিয়মিত-প্ৰাক্তি দিব পাৰে ।

সাৰ্বভৌম-ইয়াকৈ কৰ-পাৰি-
 হে কৰ-তেওঁৰ-এককৰ্তা-কাৰ্য-
 গঠন-প্ৰাথমিক-বিচাৰ-পেছে-কাৰ্য-কৰে ।

2.03. Objectives of Review of Related literature.

(বিষয়বস্তু নিয়ে সংগতি থাকা সাহিত্য
অনুসন্ধানের উদ্দেশ্য):-

বিষয়বস্তু নিয়ে সংগতি থাকা সাহিত্য পুনর্বিবেচনা অসম্ভবত্বীয় ভাষা পরিভ্রমণের কাজ। কিন্তু প্রায়শই কার্য-অর্জন-ভিত্তি-পাঠ দি-ভেদেই এই অতি-সহায়কারী গবেষণার ফলে সাহিত্য পুনর্বিবেচনা কার্যক্রমের বিভিন্ন উদ্দেশ্য আছে। তাই-কোনো উদ্দেশ্য ভেদে উদ্দেশ্য কব-
নাম -

- (i) একজন-কর্তৃকৃত বা প্রায়শই-পুস্তি-পাঠ, সংগতি-ভাষা-কার্য-প্রতি-জ্ঞান-অনান-করা।
- (ii) একজন-কর্তৃকৃত পূর্বানুমানিক-বিশ্লেষণের-নির্ণয়-করা-সহায়-করা।
- (iii) নিজ-একজন-কার্য-নসহ-অনন-একজন-কার্য-অনন-অনন-অনন-অনন-করা।
- (iv) সাহিত্য-পুনর্বিবেচনার-অনন-উদ্দেশ্য-নৈ-প্রায়শই-বিষয়-ক্রম-বাবে-অনন-অনন-অনন-করা।

(v) বিষয়ব লগত 'সঙ্গতি' অকা-আহিত্য-
-জ্ঞান বিজ্ঞান লবিস্থিতিৰ ব্যাখ্যা অদান কৰা

উদাহৰণ: বিক্লেখনীৰ পৰা
অৰ্জা কৰা 'সুন্দৰ'ৰে পৰা পৰিষ্কৃত হৈ
পৰিষ্কৃত অ-বিষয়ব সৈতে 'সঙ্গতি' অকা-
আহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে অৰ্হে 'অকল্প' কাৰ্য্য
আৰ্থিক বচনা কৰাও অহায় কৰে।

সেয়েহে ইয়াক 'অকল্প' কাৰ্য্যৰ
নিয়ন্ত্ৰণকাৰী নিৰ্দেশনা বা প্ৰাৰ্থনা বুলি
কোৱা হয়। ইয়াৰ দ্বাৰা 'অকল্প' কৰ্তা ক'ল
বৰ্ত্তমান 'অকল্প' কাৰ্য্য কৰিবলৈ লোৱা 'স্বয়ং-
বৃত্ত' লগত 'অকল্প' অকা- 'দিগ্ৰাহক'
বিচাৰি উলিয়াই নিদিহে 'উদ্যোগ' প্ৰথম
পিনে 'অকল্প' নিয়াও 'অহায়'ক অহা পাৰে।
ইয়াৰ উপৰিও 'অকল্প' 'অকল্প' হৈ
'অকল্প' 'অকল্প' 'অকল্প' 'অকল্প' হৈ
'উদ্যোগ' নিৰ্মা কৰাও অহায় কৰে।

2.04. Review of Related literature on
Analysis of the previous research
 (বিষয়বস্তু সৈতে সংগতি থকা সাহিত্য -
 পুনৰীক্ষণ অথবা পূৰ্ব গৱেষণীৰ বিশ্লেষণ)

সংশ্লিষ্ট অধ্যয়নৰ বিষয়বস্তুৰ লগত
 যথেষ্ট আৰু পৰোক্ষভাৱে সম্পৰ্ক থকা
 সাহিত্য আৰু গৱেষণীৰ পৰিমাণ নিৰ্ধাৰণ
 কৰাৰ পৰা কেইটোমানৰ বিষয়ে
 উল্লেখ কৰি আন্দোলন কৰিছে :-

1. Bobekup (1981) য়ে কয় যে উন্নত স্মৃতি
 ব্যৱহাৰ কৰিলে উপাদানৰ হিচাপাচক অৱস্থা
 পৰিবৰ্তন পাবে। কিছুমান জনসংখ্যাৰ অৱস্থা
 অস্বাভাৱিক উপনীত হৈছে যে জনসংখ্যা বৃদ্ধি
 হোৱাৰ বাবে হোৱা উন্নয়নৰীল হোৱাৰ
 উন্নয়নৰ বাবে উপকাৰী হ'ব। জনসংখ্যা আৰু
 উন্নয়নৰ মাজত সম্পৰ্ক অস্বাভাৱিক।

2. Kelley আৰু Schmidt (1995) ৰ অধ্যয়নত
 অৱস্থা অস্বাভাৱিক উপনীত হৈছে যে জনসংখ্যাৰ
 আকাৰ আৰু ঘনত্বই অৰ্থনৈতিক বৃদ্ধি
 পৰিবৰ্তনৰীল অৱস্থা হোৱাৰ বাবে। বয়সৰ বিতৰণ
 ৰ বৰ্তনৰ পৰিবৰ্তনে অৱস্থা আৰু বিনিয়োগ
 কৰিবলৈ অৰ্থনৈতিক বৃদ্ধি হোৱাৰ
 হোৱাৰ বাবে বৃদ্ধি আন্যান্য অধ্যয়নত
 পোৱা হৈছে।

CHAPTER-3

3.01. Methodology (পদ্ধতি):

সংস্কৃত-পাঠ্যশাস্ত্র অধ্যয়ন অর্থাৎ
ঐতিহাসিক অধ্যয়ন। বিষয়গত অধ্যয়ন-কর্মের
বাহ্যে কঠোরতা গাঠিত-অন্তর্গত জনসংখ্যা-শিক্ষার
গুণগত-দিশা-প্রদর্শন এক সমীক্ষা (Survey) ও
ঐতিহাসিক-তথ্য সংগ্রহ করা হয়। এই গাঠিত
লোকসংখ্যার নিষ্কাশন করা অর্থাৎ সমস্যা
সমূহ চিহ্নিত-করণের বাহ্যে চেষ্টা করা হয়।
ইহা-বাহ্যে-ই-গাঠিত-লোক-সংখ্যা-পাঠ্য-
নিষ্কাশিত-ব্যক্তিগণের-তথ্য-সংগ্রহ-করণ-
বাহ্যে-সাক্ষাৎ-করা-হয়। অতীত-লোক

সংক্রমে — (i) নির্দিষ্ট-গাঠিত-সূত্রী।

(ii) পরিচালিত-সূত্রী-ব্যবস্থা

(iii) বিভিন্ন-পরিচালিত-অন্যান্য-সদস্যগণের

পাঠ্যশাস্ত্রে-ব্যক্তিগত-ভাবে-ই-ব্যক্তিগণের
লগত-সাক্ষাৎ-করি-জনসংখ্যা-শিক্ষার-সূত্র-
সম্মুখীন-হোয়া-সমস্যা-সমূহের-অঙ্গ-
সমগ্ৰ-ও-তথ্য-সংগ্রহ-করে-ও-
ঐতিহাসিক-সমস্যা-বাহ্যে-গাঠিত-সূত্রী-
সংক্রমে-সব-সংক্রমণ-সংগ-করে।

কাঠগাঠিত-গাঠিত-সকল-সূত্রী-
লোক-সংক্রমণ-করে। সেনা-বিদ্যুৎ-সংক্রমণ-
বর্ধমান-আদি-বিভিন্ন-সংক্রমণ-লোক।

- এই লোকসকলৰ লগী তথ্য সংগ্ৰহ কৰাৰ
 বাবে মন্থনা পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। তথ্য
 সংগ্ৰহৰ বাবে এই গাঠনৰ মুঠ পৰিমাণৰ লগা
 30 টা পৰিমাণ (Random Sampling)ৰ ভিত্তি
 তথ্য সংগ্ৰহ কৰাৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হয়।

CHAPTER 4

4. সম্পন্ন তথ্যের বিশ্লেষণ এবং ব্যাখ্যা
 (Collection of Analysis and interpretation
 of the data)

তথ্য সংগ্রহ, পর্বটোক্তিকে প্রথম
 দ্রষ্টব্যক সামগ্রিকভাবে করণে প্রথম ভাগ বুলি
 বর্ণিত হইল। সম্পন্ন তথ্যসমূহের বিশ্লেষণ-করণ
 প্রকরণের চূড়ান্ত আঁচনি করা এবং প্রাথমিক
 'সংক্ষেপ' কবালেমকে দ্বিতীয় ভাগ-বুলি বর্ণিত
 হইবে।

প্রকরণ সামগ্রিকভাবে বাবে এই কাজ
 সমগ্রদ্বারা অতি প্রকরণপূর্ণ। তথ্য-পাঠি-
 সমূহের শুদ্ধ বিশ্লেষণ-প্রকরণে সামগ্রিক
 'সম্পন্ন' নির্ভর করে। সম্পন্ন তথ্যসমূহ
 বিশ্লেষণ-বাবে সামগ্রিকভাবে জালিকা-করণ
 পদ্ধতি ব্যবহার করে। জালিকা-করণ পদ্ধতি-
 একক-কর্ম বা সামগ্রিক-কর্ম-ব্যবহার-
 দ্বারা প্রতি সমগ্র পদ্ধতি। একক
 কর্মই সমগ্র করা সমগ্রভাবে প্রকরণ-
 প্রকরণ-পদ্ধতি-করণে অধিক বুদ্ধি
 প্রদান করে। এইভাবেই তথ্য বা সামগ্রিক-
 সমূহ জালিকা-করণ করিলে সামগ্রিক-
 সমূহ বুদ্ধিবৃত্তি সমগ্র হয়। জালিকা-করণ
 করণ পদ্ধতি রং বহুতো সামগ্রিক-করণ
 প্রকরণে নিম্নলিখিত প্রকরণ-প্রকরণে নিম্নলিখিত
 প্রকরণ-প্রকরণ। বিভিন্ন-সামগ্রিক-প্রকরণ-
 প্রকরণ-সামগ্রিক-জালিকা-করণে নিম্নলিখিত
 পদ্ধতি-প্রকরণ জালিকা-করণ-বুলি-

টকাবা হয়। প্রচলিত- প্রকল্পটোষ ক্রিয়াক
 বাধে সাহসকে বিভিন্ন- জমিকা- বনাইছে।
 ইয়াব- লগতে- সাহসসাধ- পৰা- প্রাপ্ত- তথ্য
 অধুইক- তাৎপর্য- অহুই- উপলব্ধি- কাম্বিক
 বাধে- সাহসকে- দৃষ্টিপাত- অহায়- লৈছে।

ମାଟିର ଡେଲିଭେରୀ-ପେପର-ଡିଜି-କାରି
 ଓଡ଼ିଶାରେ ମକଲବ-ଆତ୍ମଜୀବୀ ପ୍ରତିକିରୀ-
 ଯୋଜନା-୩୦୦୦:

କ୍ରମିକ ନଂ	ପ୍ରଶ୍ନମୂଳୀ	ପ୍ରତିକିରୀ ପାଠକମାନ	
		ପୁର	ମହିଳା
1	ଆତ୍ମଜୀବୀ କିଛିଟା-ନା?	19(63%)	11(37%)
12	ଆତ୍ମଜୀବୀ କୂଳାଙ୍ଗଣ-କିଛିଟା ବିଷୟରେ ଅବଗତ-ନା?	21(70%)	9(30%)
3	ବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟ କ୍ରମର କୂଳାଙ୍ଗଣ କିଛିଟା-ଅଧିକାଂଶର ଆତ୍ମଜୀବୀ କୂଳାଙ୍ଗଣ-ନା?	27(90%)	3(10%)
4	କୂଳାଙ୍ଗଣ-କିଛିଟା-ଉପକାରଣ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ଅବଗତ-ନା	17(57%)	13(43%)
5	ଆତ୍ମଜୀବୀ-କିଛିଟା-ଆତ୍ମଜୀବୀ କୂଳାଙ୍ଗଣ-ଉପକାରଣ-କୂଳାଙ୍ଗଣ କିଛିଟା-ନା?	26(87%)	4(13%)
6	କୂଳାଙ୍ଗଣ-କିଛିଟା-ବିଷୟରେ ଅବଗତ ନା-ଆତ୍ମଜୀବୀ-କୂଳାଙ୍ଗଣ-ଉପକାରଣ କିଛିଟା-ନା?	27(90%)	3(10%)
7	ଆତ୍ମଜୀବୀ-କୂଳାଙ୍ଗଣ-ବିଷୟରେ ଅବଗତ-ନା?	24(80%)	6(20%)
8	ଅଧିକାଂଶର ଆତ୍ମଜୀବୀ-କୂଳାଙ୍ଗଣ- କୂଳାଙ୍ଗଣ-ଉପକାରଣ-କୂଳାଙ୍ଗଣ- କିଛିଟା-ନା?	21(70%)	9(30%)
9	କୂଳାଙ୍ଗଣ-କିଛିଟା-ବିଷୟରେ ଅବଗତ-ନା-କୂଳାଙ୍ଗଣ-କୂଳାଙ୍ଗଣ- କିଛିଟା-ଆତ୍ମଜୀବୀ-ଆତ୍ମଜୀବୀ- କୂଳାଙ୍ଗଣ-କିଛିଟା-ନା?	23(77%)	7(23%)

তথ্যৰ বিশ্লেষণ আৰু ব্যাখ্যা অসমুহ তিনি
দিন শিখনামেৰে 'চলচ্চিত্ৰ'ৰ দ্বাৰা

উদ্দেশ্য - 1. কাচখানা গাৰ্ডৰ লোকসকলৰ শিক্ষা
পত অৰ্হতাৰ বিষয়ে বুজু হোৱা

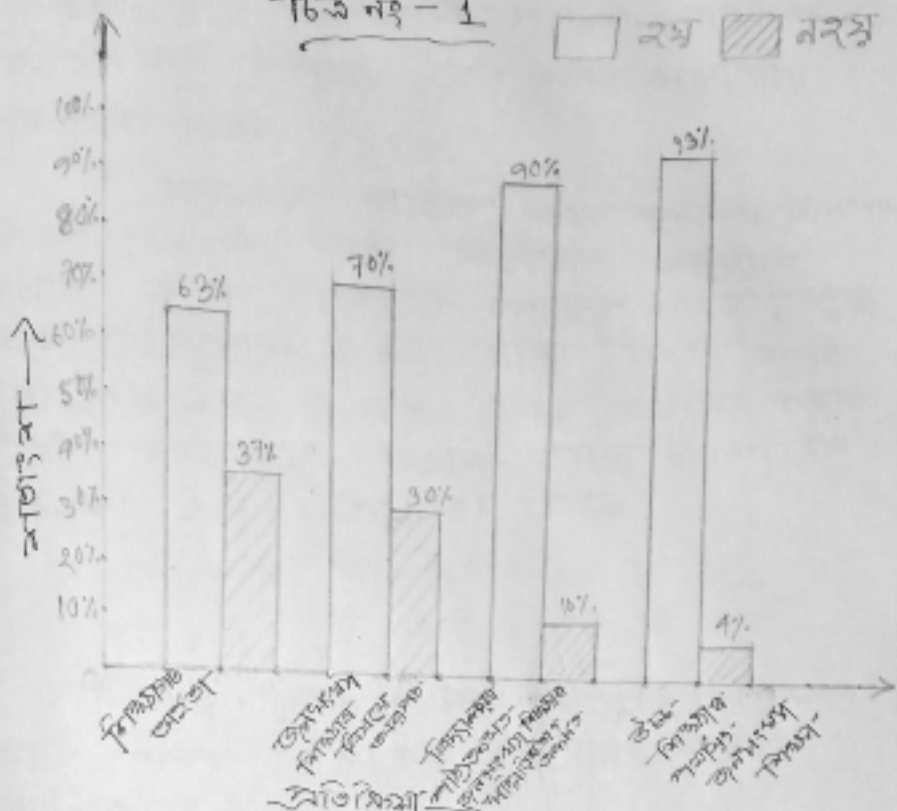
কাচখানা গাৰ্ডৰ বাস কৰা লোক-
সকলৰ শিক্ষাপত অৰ্হতাৰ বিষয়ে তথ্য বিচাৰি
জানোৱাৰ পাৰ্থক্যকে জানাৰ্থনৰ অৰ্হতাৰ
ব্যৱহাৰ কৰিছে। যেনে- প্ৰশ্নোত্তৰ, প্ৰশ্নাৱলী,
সাক্ষাৎকাৰ আদি। তথ্য অৰ্হতাৰ আৰু
বিশ্লেষণ কৰাৰ পিছত পাৰ্থক্যৰ
লোকৰ শিক্ষাপত অৰ্হতাৰ বিষয়ে তথ্য
যদি জনাইছে তেতিয়াও অকলৰ পৰা প্ৰাই
টো জালিকা নং - 2-3 চলচ্চিত্ৰ
দেখুৱা হৈছে।

জালিকা নং - 2

গাৰ্ড অন্তৰ লোকসকলৰ শিক্ষাপত অৰ্হতাৰ
বিষয়ে বুজু হোৱা জালিকা

ক্রমিক নং		লোকসকলৰ শিক্ষাপত অৰ্হতা	উত্তৰদাতাৰ সংখ্যা	
			হয়	নয়
1	1	আপুনি শিক্ষিত নে?	63%	37%
2	2	আপুনি জনসংখ্যা শিক্ষাৰ বিষয়ে অৱগত নে?	70%	30%
3	3	বিদ্যালয়ৰ গাৰ্ড-অ-মত জনসংখ্যা শিক্ষাৰ অৰ্হতা- বিহীনত আপুনি একমত?	90%	10%
4	20	শ্ৰেষ্ঠ শিক্ষাৰ পৰ্যায়ত জনসংখ্যা শিক্ষাৰ বিষয়টো অৰ্হত কৰিব নামে বুলি আপুনি ভাবেনে?	93%	4%

চিত্র নং - 1

চিত্র নং- 1 র সহায়ত পাঠের লোকসকলের শিক্ষাগত অর্জনের বা, দাপ্তিকের পার্থক্যের ক্ষেত্রে

জানিকা নং- 2 র পরা পরোক্ষ ব্যাখ্যা কবিছে যে কিছু সংখ্যক উত্তর প্রশ্নাত্ম- ওর কিছু সংখ্যক উত্তর প্রশ্নাত্মক ওনাইছে। উত্তরদাতা বিনাকর হাওর পরা জানিব পরা নৈছে যে কিছু সংখ্যক জানুনে শিক্ষাগত অর্জনের ক্ষেত্রে পার্থক্য লক্ষ কবিছে ওর কিছু জানে কথা নাই।

উদ্দেশ্য- 2 কাচখানা গাউন্ট-এর লোকসকলকে জনসংখ্যা নিষ্কাশন প্রতি থকা অনুভব অর্থাৎ কৰা ।

কাচখানা গাউন্ট-এর লোকসকল জনসংখ্যা নিষ্কাশন প্রতি থকা অনুভব অর্থাৎ কৰা বারংবারে সাধাৰণে আৰ্থিক কাৰণ যোগে আৰু কম্পোনক অন্তৰ দ্বাৰা উদ্ভূত কৰি উন্নয়ন অৰ্থীক কৰিছে । তথ্য অৰ্থীক কৰাৰ পিছত সাধাৰণে বিচাৰি লোখা কাৰণবোৰ তালিকা 3 ত দেখুওৱা হৈছে ।

গাউন্ট-এর লোকসকল জনসংখ্যা নিষ্কাশন প্রতি- থকা অনুভব অর্থাৎ কৰা তালিকা - 3

ক্রমিক নং	সং নং	জনসংখ্যা নিষ্কাশন প্রতি থকা অনুভব উদ্ভবকাৰণ	সং নং	সং নং
1	5	অধিক উন্নয়নে আনোৱাৰ লগে লগে জনসংখ্যা নিষ্কাশন কিয়দংশ?	87%	13%
2	6	জনসংখ্যা নিষ্কাশন কিয়দংশ অধিক হৈ আনোৱাৰ লগে লগে জনসংখ্যা নিষ্কাশন কিয়দংশ হৈছে?	90%	10%
3	11	জনসংখ্যা নিষ্কাশন নিষ্কাশন হৈ আনোৱাৰ লগে লগে জনসংখ্যা নিষ্কাশন কিয়দংশ অধিক হৈছে?	80%	20%
4	16	জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে আনোৱাৰ লগে লগে জনসংখ্যা নিষ্কাশন কিয়দংশ অধিক হৈছে?	83%	17%
5	12	জনসংখ্যা নিষ্কাশন কাৰণবোৰ আনোৱাৰ লগে লগে জনসংখ্যা নিষ্কাশন কিয়দংশ অধিক হৈছে?	93%	7%

ଜ୍ଞାନ କଥା ଉତ୍ତର- ଡିଡର- ଏକାଙ୍କର
 ମୂଲ୍ୟ- ବ୍ୟକ୍ତିକ ବେଢି ଟିଏ ଓକାକ ଉତ୍ତରମାତ୍ର
 ଗାଏ ୨- ଅଗ୍ରାମଜନକ ଗ୍ରାମୀଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଟିଏ
 ସାଦିତ କିମ୍ପାଣେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ କଥା ନାହିଁ

ଉତ୍ତରାଧିକାର-3. କାଚଧାନା ମାଟିରୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା
 'ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ' ଦିଗରୁ 'ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ' ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା
 କଥା -

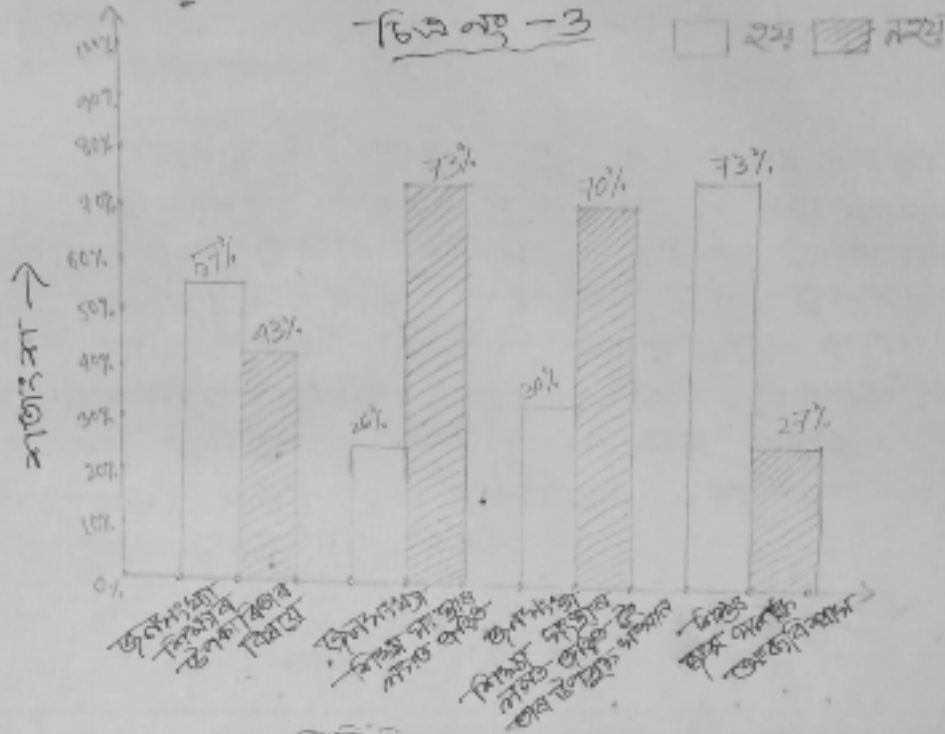
କାଚଧାନା ମାଟିରୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା
 ଲୋକେଇଁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ଦିଗରୁ କିମ୍ପା
 ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉପରେ 'ପୁର' ବିଷୟରେ ଉପରୋକ୍ତ
 ମାତ୍ରାରେ ମାଟିରୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା
 ମାଟିରୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ମାଟିରୁ ଉତ୍ପାଦନ
 କରାଯାଉଥିବା 'ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ' ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା
 କଥା ମାତ୍ରାରେ ବିଷୟରେ ମାଟିରୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା
 ଦିଗରୁ 'ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ' ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ
 ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା

- ଉତ୍ପାଦନ-4

କ୍ରମିକ ନଂ	ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଦିଗରୁ କିମ୍ପା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉପରେ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ	ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ	
		ଉତ୍ପାଦନ	ଉତ୍ପାଦନ
1	4 ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉପରେ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ	57%	43%
2	10 ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉପରେ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ	26%	73%
3	14 ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉପରେ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ	30%	70%
4	୯ ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ଉପରେ କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ	73%	27%

ଚିତ୍ର ୩୪ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଜନସଂଖ୍ୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଆଯାଇଥିବା
ମାଧ୍ୟମରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର କାରଣ ନିର୍ମୂଳକ କଷ୍ଟ-କାରଣ
ସାଧାରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇଥିବା ତଥ୍ୟ ଦେଖିବା ପାଇଁ

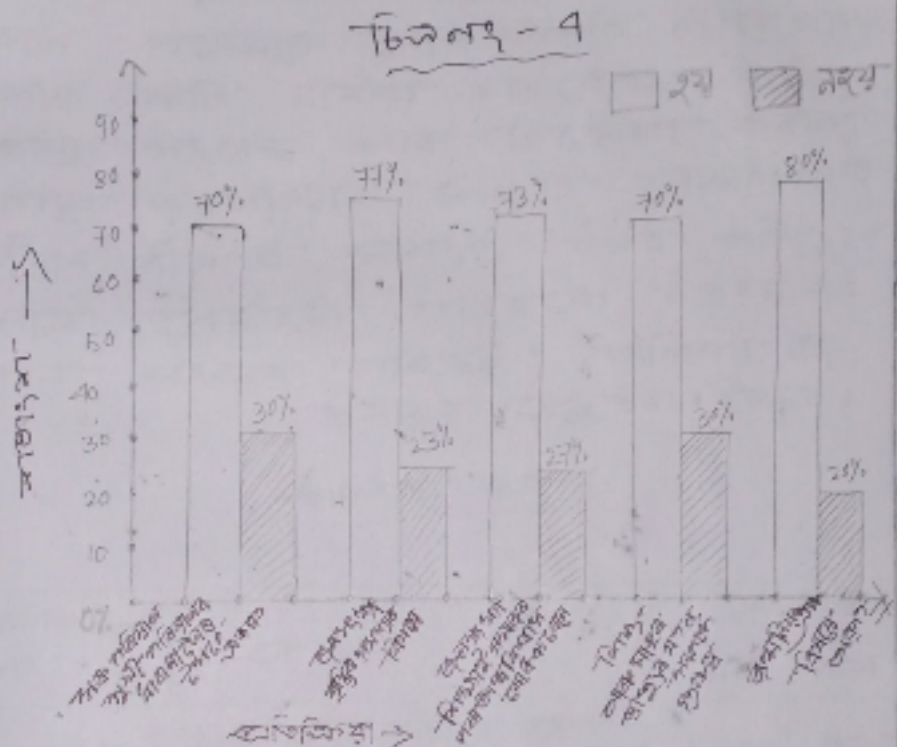
ଚିତ୍ର-୩୪ - ୩

ଅଗ୍ରାଧିକାର - ୩

ଚିତ୍ର ୩୫ ଅଗ୍ରାଧିକାର ମଧ୍ୟରେ ମାଧ୍ୟମରେ କାରଣ-କାରଣ
ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ବିକାଶ କାରଣ କଷ୍ଟ-କାରଣ
ଓଡ଼ିଶା ଅଗ୍ରାଧିକାର ହୋଇଥିବା ତଥ୍ୟ ଦେଖିବା ପାଇଁ
ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଖିବା ପାଇଁ କାରଣ-କାରଣ
ଜନସଂଖ୍ୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ମାଧ୍ୟମରେ
ଦେଖିବା ପାଇଁ ।

চিত্র-১ ব অসমত লোকসকলৰ আৰু
সকা অসমীয়া ভাষা ইয়াৰ প্ৰতিকাৰ
অবস্থাৰ বাবে, দাঙিচিৰ অসমত চলি
হৈছে।

জানিকা নৱ চি পৰা পালেহে ব্যাখ্যা
কাৰে এই জাতিৰ লোকসকলৰ আৰু
বিভিন্ন অসমীয়া দেখা হৈছে জাতিৰ পৰা
হৈছে যে কিছু অংশক আনুৰে অসমত
অটমিত অংশটিকৈ অসমত
কাৰে এই ভাষা কিছুমান কৰা নাই।

উদ্দেশ্য - 5. কাচখানা পাঠেব লোকসকল
বর্ধমান জনসংখ্যা নিষ্কাশ্য পৰিষ্কৃতি অঙ্গার্কে
জনা।

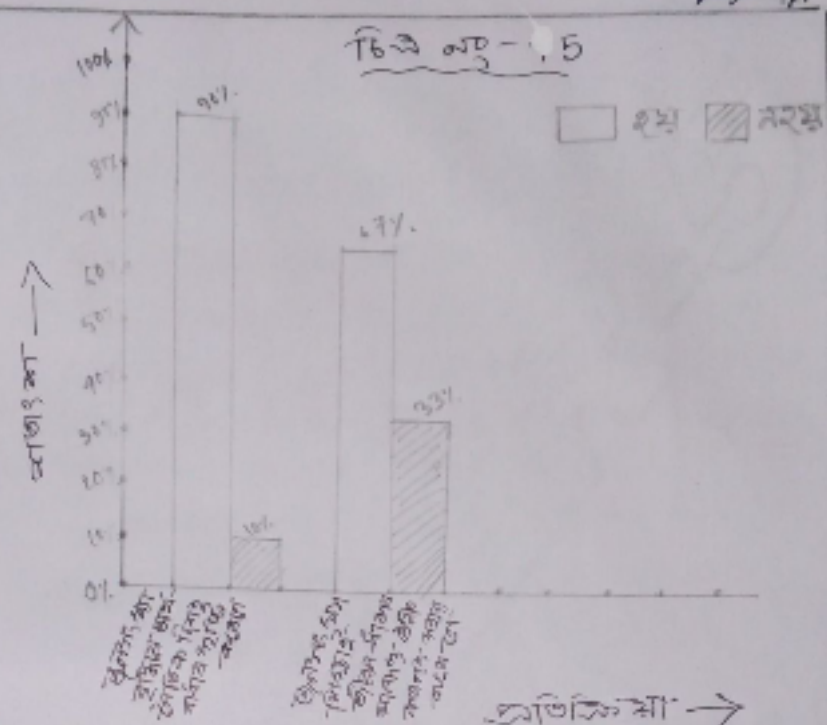
পাঠেব লোকসকলৰ আৰু বর্ধমান-জন-
সংখ্যা নিষ্কাশ্য পৰিষ্কৃতি অঙ্গার্কে জানি-
বৰ্ণে গৱেষক লোকসকলৰ লগত সাধা-
কাৰ কৰি নাইবা পৰ্যবেক্ষণ কৰি-
তম অংকত জাৰ বিলক্ষণ কৰা-
লিখত জনসংখ্যা নিষ্কাশ্য লোকসকলৰ
জীৱন ধাৰণৰ জ্ঞানতম উন্নত কৰিছে
নাই তমই-ৰ্ণে গৱেষকে উত্তৰদাৰ
পৰা অংকত কৰিছে। জালিকা-নং
সহায়ত হেতুত্বা হৈছে।

জালিকা-নং-6

ক্রমিক নং	যশ নং	সমস্যা	উত্তৰদাৰ	
			হয়	নয়
1	15	জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰে জন- সংখ্যক অৰ্থনৈতিক বিকাশ- কাৰীৰ সৃষ্টি কৰে?	90%	10%
2	18	জনসংখ্যা নিষ্কাশ্য জীৱন- ধাৰণাৰ জ্ঞানতম উন্নীতকৰণ নিৰ্দেশিত উত্তৰ দিমে?	67%	33%

চিত্র 6 ৰ সহায়ত বর্ধমান জনসংখ্যা
নিষ্কাশ্য পৰিষ্কৃতিৰ বাৰ দৃষ্টিৰ সহায়ত
সূচী নং 11 ৩ হেতুত্বা হৈছে।

চিত্র নং- 5

প্রতিশ্রুতি →
 তালিকা নং 6 য় পড়া-পত্রসকল ব্যাখ্যা
 কবিতে এই উত্তরদাতার প্রদত্ত কবিতাসমূহ
 উত্তর-পড়া দেখা গেছে যে বর্তমান
 ছাত্রী জন-সংখ্যায় কনসারভেশ্য-নিষ্কাশ-
 দিশত দিলে দিল্লক আগবাড়ি গেছে।
 কিন্তু-কিন্দুমান-প্রতিশ্রুতি-আগবাড়ি-নাই।

CHAPTER-5

Chapter-5

Findings, Suggestion and Conclusion
(ফলাফল, পরামর্শসূচী ও সিদ্ধান্ত)

5.01 Major Findings of the Study
(প্রধান প্রধান ফলাফলসমূহ)

অর্থায়ন অসম্পূর্ণ কারণে পিছন
সরেখিকারী জনগণ দিয়া অর্থায়ন পাইছে-

সরেখিকারী অসহায়-সরেখিকারী-

কোনো-বা-কোনো সার্টের-লোকের-
জনসংখ্যা-মাত্রা-অনুভবের-বিষয়-বা-
কোনো-।-এই-যত-অর্থায়ন-করি-পারা-

সময়-এই-সার্টের-অসহায়-বিভিন্ন
জনসংখ্যা-লোকসংখ্যা-জনসংখ্যা-

মাত্রা-অনুভব-এই-বিষয়-জান-নয়।
নতুন-বা-এই-৩০-টা-পরিমাণে-

মুঠে ৩০ জন-প্রতির-বিভিন্ন-11(37%)
জন-সহায়-এক-19(63%) জন-প্রতি-

সত্যিকের-অর্থায়ন-৩০-টা-নতুন-
সহায়-পরা-সহায়কে-এই-টো-জানি-

পাইছে-এই-কোনো-সার্টের-লোকসংখ্যা
জনসংখ্যা-মাত্রা-বিষয়-প্রতি-প্রতি-

সহায়সকলে-এই-সিদ্ধান্ত-এই-।
সহায়সকলে-এই-সিদ্ধান্ত-এই-।

ଆମ୍ଭୁନି ମିସ୍ତ୍ରି- ୨୫ ଲେ ନରମ୍ଭ- ୩୨ ବିଷୟ
 ମାତ୍ରମା- କାବି- ମାତ୍ରମାତ୍ର ଦାମିତ୍ରା- ମାତ୍ରମା
 ଯେ ୩୦ ଟା- ମାତ୍ରମାତ୍ର- ଦିବସ- ୨୦ କ୍ରମ ଲୋକ
 ଭାର୍ଯ୍ୟ (67%) ମାତ୍ରମାତ୍ର- ୨୫ ବୁଲି ଟିକା
 ଭାବ 10 କ୍ରମ- ଭାର୍ଯ୍ୟ (93%) ଲୋକ ନରମ୍ଭ
 ବୁଲି ଦେବ- ସମାଜ- କାବି- ୨୦ କ୍ରମ
 ମିସ୍ତ୍ରି- ଲୋକ- ଦିବସ- ମାତ୍ରମାତ୍ର ମାତ୍ରମାତ୍ର
 ମାତ୍ରମାତ୍ର 7 ଭାବ ମୁଖ- ୧୩ ମାତ୍ରମାତ୍ର 13
 ଭାବ ମିସ୍ତ୍ରି- ନରମ୍ଭ- ବୁଲି ଟିକା- 10 କ୍ରମ
 ଲୋକ- ଦିବସ- ମାତ୍ରମାତ୍ର 4 କ୍ରମ ଭାବ
 ମୁଖ- 6 କ୍ରମ ।

କ୍ରମ- ମାତ୍ରମାତ୍ର- ବିଷୟ- ଭାରମତ୍ର-
 ୨୫ ଲେ ନରମ୍ଭ- ୩୨ ଟିକା- ମାତ୍ରମାତ୍ର-
 କାବି- ମାତ୍ରମାତ୍ର ଦାମିତ୍ରା- ମାତ୍ରମାତ୍ର ଯେ- 30
 କ୍ରମ- ମାତ୍ରମାତ୍ର- ଲୋକ- ଦିବସ- 19 କ୍ରମ
 ଲୋକ- ଭାର୍ଯ୍ୟ (67%) ୨୫ ବୁଲି ଟିକା
 ଭାବ- 11 କ୍ରମ- ଭାର୍ଯ୍ୟ (97%) ଲୋକ
 ନରମ୍ଭ- ବୁଲି ଟିକା । ୨୫ ବୁଲି ଟିକା-
 ଲୋକ- ଦିବସ- ମୁଖ- 24 ମାତ୍ରମାତ୍ର- 6
 ଭାବ- ନରମ୍ଭ- ବୁଲି ଟିକା- 9 କ୍ରମ ଲୋକ
 ଦିବସ- ମାତ୍ରମାତ୍ର- 2 କ୍ରମ ଭାବ ମୁଖ- 7 କ୍ରମ

ବିଷୟ- ମାତ୍ରମାତ୍ର- କ୍ରମ- କ୍ରମ- କ୍ରମ- କ୍ରମ-
 ମାତ୍ରମାତ୍ର- କ୍ରମ- କ୍ରମ- କ୍ରମ- କ୍ରମ-
 ନରମ୍ଭ- ୩୨ ବିଷୟ- ମାତ୍ରମାତ୍ର- କାବି- ମାତ୍ରମାତ୍ର
 ଦାମିତ୍ରା- ଯେ- ୩୦ ଟା- ମାତ୍ରମାତ୍ର- ଲୋକ-

ଡିଡିଏଚ୍ 27 ଜନ ଭାବାର୍ଡ (0.9) 22 ଗ୍ରାମି
 ଟେକ୍ସ୍ ଭାବ 3 ଜନ (0.1) ନରମ ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍
 22 ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍ 27 ଜନ ଟୋକାକର୍ ଡିଡିଏଚ୍
 10 ଜନି ଆଶିନା 17 ଜନ ପୁରୁଷ ନରମ
 ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍ 3 ଜନ ଟୋକାକର୍ ଡିଡିଏଚ୍
 2 ଜନ ପୁରୁଷ 1 ଆଶିନା ।

ଜନସଂଖ୍ୟା ମିଆନ୍ସ ଟୋକାକର୍ ବିଷୟ
 ଭାବାର୍ଡ 22 ଟା ନରମ ଜଣେ ବିଷୟ
 ମାଟ୍ରିକା କାଷି ମାଟ୍ରିକାକ୍ ଟୋକା ମାଟ୍ରିକା
 ଟା ଟୁଟି 30 ଟା ନରମ ଟୋକାକର୍ ଡିଡିଏଚ୍ 22 ଜନ
 (73%) 22 ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍ ଭାବ 3 ଜନ (27%) ନରମ
 ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍ । 22 ଗ୍ରାମି ଟୋକା 22 ଜନ ଟୋକାକର୍
 ଡିଡିଏଚ୍ ଆଶିନା 5 ଜନ ଭାବ ପୁରୁଷ 17 ଜନ ।
 ନରମ ଗ୍ରାମି ଟୋକା 8 ଜନ ଟୋକାକର୍ ଡିଡିଏଚ୍
 ଆଶିନା 6 ଭାବ ପୁରୁଷ 2 ଜନ ।

ଗ୍ରାମି - ଡିଡିଏଚ୍ - ଆଲୋକାକର୍ ନ'ରା-
 ଡୋଗାଲିକ୍ ଜନସଂଖ୍ୟା ମିଆନ୍ସ ମିଆନ୍ସ
 22 ଟା ନରମ ଜଣେ ବିଷୟ ମାଟ୍ରିକା
 କାଷି, ମାଟ୍ରିକାକ୍ ଟୋକାକର୍ ଟା ଟୁଟି 30 ଟା
 ନରମ ଟୋକାକର୍ ଡିଡିଏଚ୍ 27 ଜନ (0.9)
 22 ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍ ଭାବ 3 ଜନ (0.1) ନରମ
 ଗ୍ରାମି ଟେକ୍ସ୍ । 22 ଗ୍ରାମି ଟୋକା 27 ଜନ
 ଟୋକାକର୍ ଡିଡିଏଚ୍ ଆଶିନା 10 ଭାବ ପୁରୁଷ
 17% ନରମ ଗ୍ରାମି ଟୋକା 3 ଜନ ଟୋକାକର୍
 ଡିଡିଏଚ୍ ଆଶିନା 1 ପୁରୁଷ 2 ।

ଜନସଂଖ୍ୟା ମିଶ୍ରଣର ବିଷୟରେ ଭରଣ-
 ଭାଜନର ଶୃଙ୍ଖଳା ଛାଡ଼ି ଦେବା ଉପକାର ଦେଇ
 ନେ ନିୟମ ଏହି ବିଷୟରେ ମାଧ୍ୟମିକ କାର୍ଯ୍ୟ
 ମାଧ୍ୟମରେ ହାସଲ ହେବ ଏହା 30 ଜଣ ନିୟମ
 ମାଧ୍ୟମରେ ହିତରତ 29 ଜଣ (97%) 24 ବର୍ଷ
 ହେବେ ଏବଂ 1 ଜଣ (33%) ନିୟମ
 ହେବେ । 24 ବର୍ଷ ହେବେ 29 ଜଣ ମାଧ୍ୟମ
 ହିତରତ- 24 ଜଣ ॥ ଜଣ ଏବଂ 18 ଜଣ
 ମାଧ୍ୟମ ଜଣ ମାଧ୍ୟମ- ହିତରତ- 24 ଜଣ-0
 ମାଧ୍ୟମ- 1 ଜଣ ।

5.02 Suggestion (পৰামৰ্শ):-

কাচখানা গাঠনিক ঐতিহাসিক ভাষাসামাজিক ও বৰ্তমান বিদ্যমান ভাষা নতুন। বৰ্তমান ও বৰ্তমান অধ্যয়ন কৰি যোগ্য কৰি কৰি ক'ব পাৰো য় এই অঞ্চলৰ বসবাস কৰা গাঠনিক লোকসকলৰ জীৱন সমস্যা সম্বন্ধে। জীৱনৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত সমস্যা সম্বন্ধে এই গাঠনিক লোকসকলে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত জটিলতাৰ সম্মুখীন হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত অধিকাৰী শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত অঞ্চল-টো বেটুকৈ পিছলি গৈছে। শিক্ষাৰ সকলো অংশত অধিকাৰী স্থানত পুৰুষৰ অধ্যয়ন অধিক। এই ক্ষেত্ৰত গাঠনিক লোকসকলে হোৱালীৰ স্থানত ন'বা অজানৰ উপৰত বেছি নিৰ্ভৰ কৰি জনসংখ্যা বৃদ্ধি কৰে। গতিকে ই এক জৰুৰী সমস্যা। বৰ্তমান এক বিদ্যা নাটিকাত অ'ত জীৱন-বীৰ্য্যৰ সকলো ক্ষেত্ৰত পুৰুষৰ অধিক অধিকাৰী অজান বুলি ভবা হয়।

এই ক্ষেত্ৰত কিছুমান পৰামৰ্শ-লৈ ওলাবলৈ হৈছে।

এই পৰামৰ্শ-সমূহ হ'ল -

- (i) কাচখানা গাঠনিক ঐতিহাসিক সকলৰ তেওঁলোকৰ ন'বা-হোৱালীৰ অতি দিন আন অঞ্চল পৰিষ্কাৰ কৰিবলৈ যত্ন ৰাখিব লাগিব।

(ii) গাউন্টনৰ বেছিভাগ আঙি-ভাৱক অকলৰ
মিছা-শীনগাই ল'ৰা-ছোৱালীৰ মিছাব-ভাৱত
এইদৰে ল'ৰা-ছোৱালীৰ অইকাৰণে-প্ৰাপ্তকাৰক
অকলক বিলম্ব-মিছা-দিশীৰ-ব্যৱস্থা-কৰিব
লাগে।

(iii) গাউন্টন লোক-অকলৰ সাজত ল'ৰা-ছোৱালীৰ
ল'ৰা-ছোৱালীৰ-বয়স-নহেই-
মিছা-দিয়ে-নাহে-বিভিন্ন-কামৰ-
সাজ-কৰা-বাবে-অইকাৰণে-ৰো-
কৰিব-বাবে-চৰকাৰে-আব-কটোৰ-ব্যৱস্থা
লাব-লাগে।

(iv) গাউন্টন লোক-অকলৰ মিছাব-ভাৱত
পিছলি-সকাৰ-স্থল-কাৰণ-ইল-আৰ্থিক
দুৰৱস্থা-অইকাৰণে-অকলো-ৰে-আৰ্থিক
দুৰৱস্থা-দুৰ-কাৰি-অকলো-ৰে-বাবে-মিছা
ইল-বাৰ্ষিক-স্থলক-কাৰি-দিব-লাগে।

(v) গাউন্টন লোক-অকলৰ অন্তৰ-পৰা-অকল
কু-সংস্কাৰ-ইত্যাদি-দুৰ-কৰিব-বাবে-একল
অকল-লগত-অস্বাভাৱত-অস্বাভা-
বুদ্ধি-কাৰি-লাগে।

ଏହି ଉପାଦାନଟୋ-କାବି-ପ୍ରକା-ଅନୁସୂଚି-
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଭାଷା-ଲୋକ-ଅକଳ୍ପ-କୃତ-ଅଂଶ-
 ମାଧ୍ୟମ-ଦ୍ୱାରା-ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ-କରା-ଅଟେ ।
 କୃତ-ଅଂଶ-ମାଧ୍ୟମ-ଦ୍ୱାରା-ଉପାଦାନ-
 କୃତ-ଅଂଶ-ଲୋକ-ଅକଳ୍ପ-ମାଧ୍ୟମ-ମଧ୍ୟ-
 ଶ୍ରେଣୀ-ସିଦ୍ଧି-ଦ୍ୱାରା-ଅନୁସୂଚି-କିମ୍ବଦ-
 ଶ୍ରେଣୀ-ମାନ-ମାନ-କାବି-ଅନୁସୂଚି-ଅନୁସୂଚି-
 ବା-ପ-ପାଠା-ଅନୁ-ଭାଷା-ପାଠ-ମାନ ।
 ନା-ପ୍ରକା-ସିଦ୍ଧି-ପାଠା-ସିଦ୍ଧି-କରା-ମାନ-
 ପ୍ରକା-ଅନୁ-ଅନୁ-ଏହି-ଲୋକ-ଅକଳ୍ପ-
 ସିଦ୍ଧି-ଦ୍ୱାରା-ଅନୁ-ଅନୁ-ଭାଷା-ପାଠ-
 କରା-ଅଟେ :-

(i) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଭାଷା :- ନା-ପ୍ରକା-ଅନୁ-
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-କରା-ନା-ଅନୁ-ଲୋକ-ଅକଳ୍ପ-
 ମାନ-ଅନୁ-ବା-କୃତ-ଅଂଶ-କାବି-
 ମାନ-ନା-ନା-କୃତ-ଅଂଶ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-
 ଦ୍ୱାରା-କୃତ-ଅଂଶ-କରା-ମାନ-ଅନୁ ।

(ii) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଭାଷା :- ନା-ଅନୁ-ଲୋକ-
 ଅକଳ୍ପ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-
 ବା-କୃତ-କୃତ-ଅଂଶ-ଅନୁ-ଅନୁ-ଅନୁ-
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଅକଳ୍ପ-ଲୋକ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-
 ଅନୁ-କରା-ଅନୁ ।

(iii) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଭାଷା :- ନା-ଅନୁ-ଲୋକ-
 ଅକଳ୍ପ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଅନୁ-ଅନୁ-କୃତ-ଅଂଶ-
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଅନୁ-ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ-ଅନୁ ।

(iv) ଅନ୍ତରାଳ: ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଲୋକ
 ଅକଳ୍ପ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-କର୍ମ-ଆକୋଷ
 ଯାହା ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ
 ନକର-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ
 ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ
 ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ
 ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ-ଅନ୍ତରାଳ

BIBLIOGRAPHY

BIBLIOGRAPHY

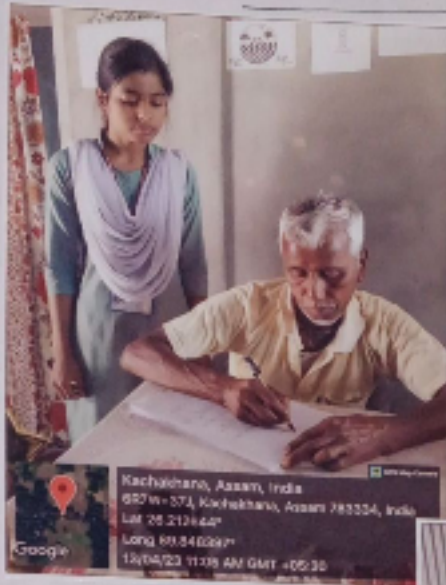
1. Kalita utpal, Emerging Issues in Education
Santi Prakashan.

2. Koul Lokesh (2009), Methodology of
Educational Research, Ravindra Mansion
Ram Nagar, New Delhi - 110055, Vikas
Publishing House Pvt Ltd.

3. Retrieved from <http://shodhganga.inflibnet.ac.in>

4. Retrieved from <http://www.slideshare.net>.

APPENNDIX - A

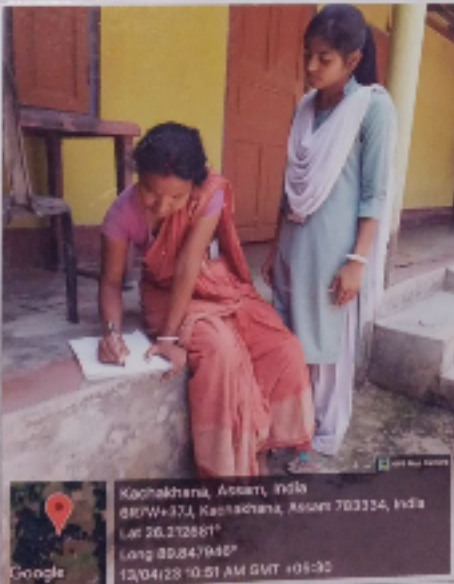
গাভীৰুৱাৰ সৈতে লোৱা
এক চূৰ্য্য ।

Kachakana, Assam, India
 88°W-37J, Kachakana, Assam 783334, India
 Lat 26.212844°
 Long 88.846667°
 12/04/23 11:39 AM GMT +05:30

পৰ্যবেক্ষণৰ সন্ময়ত
লোৱা এক চূৰ্য্য ।

Kachakana, Assam, India
 88°W-37J, Kachakana, Assam 783334, India
 Lat 26.214122°
 Long 88.849887°
 12/04/23 02:59 PM GMT +05:30

পৰ্যবেক্ষণৰ সন্ময়ত
মহিলাৰ সৈতে লোৱা
এক চূৰ্য্য ।

Kachakana, Assam, India
 88°W-37J, Kachakana, Assam 783334, India
 Lat 26.212861°
 Long 88.847948°
 12/04/23 10:51 AM GMT +05:30

APPENDIX - B

প্রশ্নবলী

- i) আপনি সিকিভ নে? হয়/ নহয়।
- ii) আপনি জনসংখ্যা শিক্ষার বিষয়ে অগত নে? হয়/ নহয়।
- iii) কিয়দায়র পরীক্রমত জনসংখ্যা শিক্ষার সক্রিয়িততাত আপুনি একমত হয়নে? হয়/ নহয়।
- iv) জনসংখ্যা শিক্ষার উপন্যবিত্তার বিষয়ে তুমি অগত নে? হয়/ নহয়।
- v) আপুনি ভবিষ্যতে আপোনার লবা-শেবালীক জনসংখ্যার শিক্ষা দিবা নে? হয়/ নহয়।
- vi) জনসংখ্যা শিক্ষার বিষয়ে অগত হৈ আপোনার জীৱনত কোনো উপকার হৈছে নে? হয়/ নহয়।
- vii) আপুনি অর্থনিয়েত্রের বিষয়ে অগত নে? হয়/ নহয়।
- viii) সৰু পরিয়াল সুখী পরিয়ালর ধানপাটেল সৈতে আপুনি একমতনে? হয়/ নহয়।
- ix) জনসংখ্যা শিক্ষার অবিহনে হ'ব পবা জনসংখ্যা বুদ্ধির সমস্যার বিষয়ে আপুনি অগত নে? হয়/ নহয়।
- x) তুমি কোনো জনসংখ্যা শিক্ষা সংস্থার লগত জড়িত নে? হয়/ নহয়।
- xi) আপুনি জনসংখ্যা শিক্ষারে সিকিভ হৈ আনক এই শিক্ষার বিষয়ে অগত কবোৱাত আগ্রহী নে? হয়/ নহয়।
- xii) জনসংখ্যা শিক্ষার ধাকপাটী আক আগত অহিলে কালেহেতন এই কথাটোর সৈতে আপুনি একমতনে? হয়/ নহয়।
- xiii) জনসংখ্যা শিক্ষাই আপোনার পবা অছবিশ্বাস বোধ কবাত সহায় কবিছেনে? হয়/ নহয়।
- xiv) আপুনি জনসংখ্যা শিক্ষার সংস্থার লগত জড়িত হৈ অর উপযুক্ত সমায় পহিছনে? হয়/ নহয়।
- xv) জনসংখ্যা বুদ্ধিয়ে বেশ এখনর অর্থনৈতিক বিকাশর বোধ বৃদ্ধি কবিছেনে? হয়/ নহয়।
- xvi) জনসংখ্যা বুদ্ধিয়ে যে প্রাকৃতিক সম্পনত অপচয়া বৃদ্ধি কবিছে। সেইবোব বোধ কবিবিলে জনসংখ্যা শিক্ষার আভাস গ্রহণ কবির লাগেলে? হয়/ নহয়।
- xvii) জনসংখ্যা শিক্ষাই শিশু আক মাতুল বাহুর যতন সম্পর্কে ওকত অবেশ কবনে? হয়/ নহয়।
- xviii) জনসংখ্যা শিক্ষাই আপোনালোকর জীৱন থাকার মননত উন্নীতকরবর লিশটীত ওকত দিছেনে? হয়/ নহয়।
- xix) শিশুর জন্ম সম্পর্কে আপোনালোকর মাতত প্রচলিত অছবিশ্বাস সমূহ জনসংখ্যা শিক্ষার দ্বারা কিছুপরিমানে তীতন কবির পহিছেনে? হয়/ নহয়।
- xx) উক্ত শিক্ষার পর্যািত জনসংখ্যা শিক্ষার বিষয়টী অতর্ভুক্ত কবির লাগে বুলি আপুনি ভাবেনে? হয়/ নহয়।